

testament. quæ quoad eos nullo iure immutata inuenitur, neque intelligitur aucta ex d. aucta. Nouissima, Roderic. Suar. in d. l. quosia in prioribus, in euidentialib. num. 12. in fine, C. de inoffic. testam. Berlich. conclusion. practicabil. part. 3. conclus. 15. nu. 70. Cagnol. in l. 1. dubitat. 2. num. 12. ff. de inoffic. testam. Afflicti decif. 204. in fine, Merlin. lib. 1. tit. 2. quæst. 13. n. 31. Sed contrarium, scilicet fraternam legitimam auctam esse ad instar filiorum, tunc tenet Menchac. dict. s. 10. nu. 263. Fachin. controuerf. libr. 4. cap. 28. Matheac. dict. cap. 8. n. 13. Quod verum non videtur. Tunc autem hæc quarta pars fratri debetur, cum persona turpis ex donatione, vel testamento ad bona venit fraterna, s. soror autem inq. de inoffic. testam. Ant. Gom. variar. l. 1. cap. 11. num. 37. Merlin. cum multis supra n. 1. Quo casu si nihil detur, vel relinquatur quocumque titulo fratri, in totum testamentum, vel donationem irritat, Merlin. supr. n. 1. s. & diximus alibi, vbi verò quicquam ei confertur solum agit ad supplementum quartæ, siue legitimæ, Merlin. nu. 30. & lib. 3. tit. 3. quæst. 2. nu. 8. vbi alij Ceuall. quæst. 566. à nu. 7. Castill. qui de praxi testatur in l. 7. Taur. Qui licet in testamento loquantur, idem in donatione dicendum est, argumento l. fin. C. de inoffic. donat. Merlin. dict. quæst. 21. num. 23. 24. Turpis persona in hoc tractatu dicitur, quæ iuris, vel facti infamia notatur, de quo per Merlin. dict. quæst. 13. à num. 16. Ant. Gom. d. cap. 11. num. 38.

AD CAPVT Vigesimalum, & vltimū.

SVMMARIVM.

- 1 Referuntur, qui de materia tractati.
- 2 Rescripta alia motu proprio, & alia ad instantiam partis expeditur.
- 3 Omne rescriptum, in quo expressa non est clausula: Motu proprio, intelligitur, ad preces alicuius concessum.
- 4 In dubio non presumitur gratia motu proprio emanasse.
- 5 Non permittitur, testibus probari, rescriptum fuisse motu proprio expeditum, in quo talis clausula expressa non est.
- 6 Vbi clausula, motu proprio, adest, tale rescriptum iudicatur, etsi precum in ipso mentio fiat.
- 7 Clausula: Motu proprio, quid significet.
- 8 Differentia inter rescripta motu proprio expedita, & alia, remissiuè.
- 9 Preces hoc in tractatu quid significet.
- 10 Gratia pars esse censetur.
- 11 Mens dubia Principis in rescripto ex precibus est intelligenda.
- 12 Tripliciter vitium in rescriptis contrahitur, per quod gratia fit irrita.
- 13 Obreptio est subreptio quid, & an inter se distinguantur.
- 14 Stylus loquendi potior habetur, verborum proprietate.
- 15 Rescripta gratie perperam impetrata ipso iure sunt nulla, iustitia verò, si opponatur.
- 16 Ratio præmissæ differentie traditur.
- 17 Actus, qui annullatur favore alicuius, ipsius consensu potest subsistere.
- 18 Quod alicuius gratia est impetrata, nõ de-

- bet in eius incommo dum retorqueri.
- 19 Lites finiri, publicè inter est.
 - 20 Quibus casibus rescripta iustitia in ipso iure nulla, remissiuè.
 - 21 Vitium rescriptorum, etiam quæ ipso iure sunt nulla, post quadraginta annos obijcere non licet.
 - 22 Rescriptum impetratum per excommunicationem non valet.
 - 23 Ex stylo Curie in rescriptis conceditur absolutio à censuris.
 - 24 Obreptionem, aut subreptionem, ex qua Princeps facilius reddiur ad concedendum, vitare rescripta, qui docent.
 - 25 Fundamenta præfata sententia, remissiuè.
 - 26 Obreptio, vel subreptio circa causam finalem annullat rescripta, secus circa impulsiuam.
 - 27 Taciturnitatem veritatis solù nocere, quando supprimitur, quod leges specialiter iubent exprimi in cuiusque gratia impetratione, qui sententiunt.
 - 28 Adducitur pro vera sententia, cap. fin. de sit. presbyter. in 6.
 - 29 Postulans beneficium Ecclesiasticum ex Curie stylo, expressurus est, se clericum esse, vel laicum.
 - 30 Causa quocumplex est.
 - 31 Causa finalis inter ceteras primò locum obtinet.
 - 32 Est prima in intentione, & vltima in executione.
 - 33 Causa impulsiva propriè causa nõ est.
 - 34 Non omnia, sine quibus res nõ fieret, ipsius causa sunt.
 - 35 Simoniacum non est, seruire Prelato principaliter, vt ab eo Ecclesiasticum beneficium ex gratitudine obtineatur.
 - 36 Vsur non est, mutuarie principaliter, ob spè lucri ex liberalitate mutuarij.
 - 37 Episcopus conferens famulo beneficium in remuneratione seruitij, ad quam ex gratitudine sola reuebatur, simoniam non committit, etsi id expresserit.
 - 38 An liceat mutuaris, deducere in partem, vt mutuaris ad simile beneficium reddendum teneatur ex gratitudine remissiuè.
 - 39 Amicitiam in partem deducere propter mutuum, an licitum sit, remissiuè.
 - 40 Canonici, assistentes Diuinis principaliter ob distributiones quotidianas, simoniam non incurrunt.
 - 41 Cessante causa finalis, cessat effectus.
 - 42 Causa impulsiva cessante, effectus permanet.
 - 43 Quæ sit causa finalis, & quæ impulsiva, quoad rescripta.
 - 44 Vitium circa causam finalem destruit gratiam, etsi culpa impetrantis non eueniat.
 - 45 Curiales, vitiosè impetrantes literas, falsi pena coercentur.
 - 46 Consensus tollitur per errorem.
 - 47 Rescriptum, in quo subreptio, vel obreptio circa causam finalem contingit, est inuoluntarium.
 - 48 Non omnis taciturnitas eius, quo cognito, Princeps gratiam denegaret, officit rescripto.
 - 49 Suppressio veritatis quando faciat irritam gratiam motu proprio concessam.
 - 50 Si dubium sit, an causa finalis, vel impulsiva sit, circa quam vitium contingit, gratia non valet.
 - 51 In testamentis plenius voluntates testantium interpretantur.
 - 52 In dubijs, quod tutius fuerit, sequendum est.
 - 53 Defectus contingens in causa impulsiva gratiam nõ vitiat, nisi aliter, cognitã veritate, concederetur.
 - 54 Quando falsitas non tangit causam finalem, solum est inuoluntaria facilitas ad concedendum.

- 55 In licis arbitrio relinquitur, an scriptio circa causam finalem, vel impulsivam rescribitur?
- 56 Vbi dolo falsitas contingit, etiam quoad causam impulsivam, rescriptum est irritum.
- 57 Mentiens in dolo esse videtur.
- 58 Semper in rescriptis subintelligitur conditio: Si preces veritate nitantur.
- 59 Coaditio: Si preces veritate nitantur, ad qua refertur.
- 60 Taciturnitas in causa finali rescriptum non vitiat, si probetur, Principem non latuisse, quod est suppressum.
- 61 Omnis presumptio cedit veritati.
- 62 Taciturnitas eorum, que ius exprimit habet omnino gratiam vitiat, quomodo libet accidat.
- 63 Actus contra formam legis non tenet.
- 64 Que necessario sunt exprimenda in cuiusq; gratie impetratione, remissive.
- 65 Falsitas circa substantiam eius, quod postulatur, gratiam vitiat.
- 66 Quando unica exprimitur causa, & ea est falsa, siue distinctione rescriptum non tenet.
- 67 In beneficij curati impetratione facienda est necessario mentio eius qualitatibus.
- 68 Falsa narratio circa causam impulsivam rescriptum non vitiat, et si in eis, que necessario sunt exprimenda, continetur, modo nihil occultetur explicandis.
- 69 Demonstratio falsa dispositionem non vitiat.
- 70 Ratio decidendi ad cap. cui de non sacerdotali, de preb. in 6. & ad cap. susceptam, de rescript. eod. lib.
- 71 Rescripta sunt stricti iuris.
- 72 Taciturnitas in eis, que de stylo Curie sunt exprimenda, vitiat gratiam.
- 73 Valor beneficij est exprimendus in eius impetratione.
- 74 Taciturnitas, vel falsitas circa valorem beneficij irritam facit gratiam.
- 75 In eis, que de stylo Curie explicari debent, non distinguuntur an Princeps cognita veritate esset concessurus, nec tenentur.
- 76 Stylus Curie, & iuris constitutio eadem vim obtinent quoad ea, que in rescriptis exprimi solentur.
- 77 Expressio maioris valoris beneficij non nocet gratie.
- 78 Legitatione cessante, eius dispositioni non est locus.
- 79 Sub maiori summa continetur minor.
- 80 Quod abundat, non nocet.
- 81 Ad ea, que raro accidunt, iara non adaptantur.
- 82 Mens potius, quam verba dispositio est inspicienda.
- 83 Quod verosimiliter responderet disponens, si interrogaretur, pro expresso habetur.
- 84 Abundans cautela non nocet.
- 85 Forma est specificè implenda.
- 86 Quando forma per equipollens potest impleri.
- 87 An valor beneficij, quod quis habet, quando alteri postulat, sit exprimendus.
- 88 In valore beneficij exprimendo non continentur quotidianæ distributionis, nec quod pro adiutorijs datur.
- 89 Explicatur d. cap. cui de non sacerdotali, de preb. in 6.
- 90 Minor summa non comprehenditur sub maiore aduersus mentem loquentis.
- 91 Veniam petens à Principe pro aliquo delicto, debet exprimere alteri, quam impetravit.
- 92 Quod declaratur, si prima venia fuit pro eodem genere delicti concessa.
- 93 Homines fiducia venie faciles redduntur ad delinquendum.
- 94 Quando prima delicti venia fuit nulla, de ipsa mentionem fieri in impetratione secunda, necesse non est.

- 95 Postulans veniam criminis debet exprimere, si aliud simile id commiserit.
- 96 Quoties in iure reperitur expressum, ne venia concedatur, vel dispensetur in aliquo casu ob specialem qualitatem, hac necessario exprimenda est.
- 97 Impetrans veniam homicidij proditorie commissi, eam qualitatem debet declarare.
- 98 In legitimationis petitione facienda est mentio filiorum legitimorum, quos habet pater supplicans.
- 99 Debet etiam exprimere ex uxore, quam habet, prolem suscipiendi spem sibi esse.
- 100 Legitimatio obtenta, non facta mentione filiorum legitimorum, est nulla, & si eis ex legitimatione præiudicium minime generetur.
- 101 Idem est si legitimatio motu proprio, vel ex plenitudine potestatis fiat.
- 102 Iure Regio legitimitati per Principem non succedunt cum legitime natis.
- 103 Eodem iure legitimatio, non facta mentione legitime proles, non valet.
- 104 Numerus liberorum exprimi necessariis non debet, nisi ob multitudinem. Princeps esset gratiam deprecaturus.
- Quando surreptio, siue obreptio circa causam finalem, vel impulsivam contingens rescripta vitiat.
- 1 Circa ea, que hoc capite explicantur, late differuerunt, Sanchez de matrimon. tom. 3. lib. 8. disput. 2. cum sequentibus. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 201. Marescot. variar. lib. 2. c. 1. Pat. Suar. de legib. lib. 8. cap. 12. à num. 10. & de Religi. tom. 2. lib. 6. cap. vlt. Gutier. Canonica. quart. lib. 2. cap. 15. Marchesin. de rescriptor. surreption. Bonacin. in sum. tom. 2. tract. de legib. disput. 1. quart. 2. punct. 4. cum alijs, Cyiac. controverf. tom. 1. controverf. 160. à num. 21. Ioan. Baptist. Leonell. de surrept. rescriptor. Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. tit. de rescript. resolut. 5. Straphilans de liter. grat. & iust. Gomez Vaio in praxi lib. 1. cap. 4. Cardin. Tusch. practica conclus. lit. R. conf. 217. & lit. S. conf. 720. cum seqq.
- Rescripta Principum alia motu proprio, alia ad preces supplicantis expediuntur, cap. si motu proprio 23. de præbend. & dign. in 6. Suarez dict. cap. 12. num. 4. Omne autem rescriptum, in quo clausula: Motu proprio, non est expressa, intelligitur ad instantiam alicuius concessum, Staphilz. de gratijs, & expectat. §. subsequente, num. 17. Suarez num. 5. Sanch. dict. lib. 8. disput. 1. num. 6. Moneta de commutat. ultim. voluntat. cap. 6. num. 168. Anton. Gabr. commun. conclus. lib. 3. tit. de clausul. conclus. 2. num. 102. Et indubio nonquam præsumitur, rescriptum motu proprio processisse, Tiraquell. in l. si vnquam, verb. Donatione largitus, num. 52. C. de revocand. donat. Valasc. consult. 25. num. 18. Mascard. de probat. conclus. 1075. Nec vbi talis clausula expressa non est, poterit testibus probari, Principem motu proprio rescriptisse, Barboz. de clausul. claus. 79. num. 10. Mascard. supra num. 25. Moneta supra Anton. Gabr. dict. conclus. 2. num. 25. et si aliud sit, si rescriptum amittatur, motu proprio expeditum, nam per testium depositionem docere licet, clausulam talom in

certi iuris, maiori excommunicatione ligatum non posse a Principe impetrare rescriptum, quod iure ipso nullum est, cap. 1. de rescript. in 6. Viu. decis. 56. num. 1. Gom. Vaio dict. cap. 4. no. 281. Azeved. in l. 1. num. 43. tit. 3. lib. 8. Recopi. Pat. Suar. de celsur. lib. 5. disput. 17. sect. 1. a princip. Quod procedit etiam in rescriptis Principis secularis, Ricciul. de iur. person. extr. grem. Ecclesiar. existent. lib. 4. cap. 30. per totum, Nauar. conf. 28. aliàs 44. num. 1. 6. de sentent. excomunicat. Barbof. in collectan. ad d. cap. 1. num. 8. qui multipliciter ampliat, & limitat eam constitutionem. Sed iam in rescriptis a Sede Apostolica impetratis excommunicatio non nocet, cum ex stylo Curie in illis absolutio a censuris adijciatur, quæ validitatem gratiæ operatur, ad quem effectum duntaxat inseritur, D. Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 7. num. 3. ad finem, Boer. decis. 290. Rebus. in prax. part. 1. tit. de form. nouz prouis. num. 1. & seqq. Ricciul. d. lib. 4. cap. 38. num. 22.

Num. 1.

24 Expresio falsi, vel suppressio veritatis, ex quibus Princeps inducitur ad facilius indulgendum, & si aliàs effectus concessurus, vitiat rescriptum iuxta communem sententiam, quam quoad expresionem falsi tuentur Flamin. supra lib. 10. quæst. 3. num. 46. Mandosi. ad regul. 27. Cancellar. quæst. 8. num. 16. Nicol. Garcia de beneficijs, part. 6. cap. 2. a num. 197. Tiraquel. in tract. Cessante causa, limitat. 1. num. 12. 14. Nauar. in dict. cap. si quando, except. 3. num. 3. de rescript. Valasc. consultat. 60. num. 5. tom. 1. Menoch.

conf. 385. num. 31. vers. Non etiam obstat, Marefcot. dict. cap. 1. num. 19. Gutier. dict. cap. 15. num. 41. Quoad taciturnitatem veritatis, Abbas in cap. ad aures, num. 4. de rescript. Staphulz. supra de form. & mod. impetr. §. Præterea est dare dignitatem, num. 5. Casador. decis. 12. num. 14. de præbend. & decis. 3. num. 3. vt lit. pendente, Rebus. in cap. nulla, art. 2. in princip. conclus. 4. de concess. præbend. & in prax. part. 3. signaturæ, verbo, Nec non iuris patronatus, num. 24. Iaso. in dict. l. 1. num. 2. C. si cont. ius, vel vtilit. public. Medices in tract. Mors omnia soluit, part. 3. num. 145. Tabiena in sum. verb. Rescriptum, quæst. 3. num. 4. Spiro in specul. testament. gloss. 16. num. 134. Cernantes in l. 10. Taur. num. 40. Flamin. de confident. benefic. quæst. 46. num. 38. 39. Azeved. in l. 2. num. 13. 14. tit. 25. lib. 8. Recopilat. Marefcot. supra num. 127. Pat. Mosin. de iustit. & iur. disp. 591. num. 5. 6. Vician. in prax. iuris patronat. decis. 97. num. 1. vers. Amplia, si subreptio, Cyriac. tom. 2. controu. 313. num. 19. cum sequentibus.

Vers. Quod fortiori ratione probatur:

Idem notant Rebus. in tractat. Nominat. quæst. 9. num. 50. Azor institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 16. quæst. 3. Sanch. dict. disput. 21. num. 10. vbi alia fundamenta præfatæ opinionis referunt.

Vers. Contrariam sententiam:

Subreptio, vel obreptio circa causam impulsivam, hoc est, cum Princeps, cognita veritate, idem concede-

Vers. Secunda ad hanc rem.

ret, & si difficilius, rescriptum non facit meritum. Ita tenent Tusch. sup. lit. S. conf. 723. num. 10. Alexand. conf. 108. num. 4. vers. Confirmo, lib. 7. Signorol. conf. 35. Menoch. dict. cas. 201. num. 28. cum alijs, Palat. Rab. in cap. per vestras, notabil. 4. num. 27. de donat. inter, Mandos. in regul. 32. Cancellar. quæst. 9. num. 10. & quæst. 11. n. 4. Rebell. de obligationib. iustit. part. 2. lib. 3. quæst. 5. nu. 25. Deci. in cap. super litteris, num. 9. vers. Contrariam sententiam de rescript. Berol. ibidem, lect. 2. n. 55. 73. Bonacem. dict. puoc. 3. num. 3. Pauli. conf. 4. num. 35. volum. 4. Suarez de Relig. dict. tom. 2. cap. vltim. num. 11. Sanch. qui alios laudat, num. 1. & sequitur, num. 17. Quod verius videtur. Vide infra, num. 53.

27 Præterea est, & alia sententia communis habens, rescripta non vitari ex taciturnitate veritatis, nisi id supprimatur, quod iura exprimi, deponunt in cuiuscunque gratiæ impetratione, Rebus. in tract. de nominat. quæst. 9. num. 49. gloss. in Clement. 1. verb. Vel alteri, de præbend. Bellamera decis. 697. conclus. extra Rotam, num. 4. 5. Fejin. in dict. cap. super litteris, num. 2. vers. Et regula est. Nauar. in extravagan. de datis, & promiss. pro litteris grat. notabil. 32. num. 48. corollar. 4. vers. Neque obstat resolutio, Gregor. Lop. in l. 36. gloss. 2. tit. 18. par. 3. Mandosi. de signatur. grat. verb. Absolutio ab hæresi, vers. Dispensatum fuerat, Sarmient. lib. 1. seletat. cap. 9. num. 2. Bofsi. in prax. tit. de remedijs ex sola clement. Princip. n. 34. Flamin. de rescript. beneficior. lib. 2. quæst. 2. num. 261. Ceuall. tom. 2. quæst. 739. num. 162. & alij apud Sanch. num. 12. per totum do-

Hoc probant DD. pro secunda opinione supra laudati, & ad idem faciunt textus in cap. fin. de hijs presbyter. in 6. in illis verbis, Cum non sit verisimile Sedem ipsam cum illo prædicto patiente deservit, nisi hoc fuisset expressum eadem in pluralitate beneficiorum huiusmodi dispensare. Cuius argumentum Gutier. dict. cap. 15. num. 43. conatur satisfacere, sed non recte: siquidem pro regula constituitur, solum nocere gratiæ obreptionem circa causam finalem contingentem, ex quo aperte colligitur, valere rescriptum, etsi quoad causam quæ sit contingens impulsivam illud vitium intertulerit.

Vers. Tertia probatur, ibi: Et vltimius in cap. si pro Clericis.

Impetrans beneficium ex stylo Curie debet, se Clericum esse docere, aut se laicum esse exprimere. Menochi. dict. cas. 201. num. 33. Deci. in cap. cum adeo, num. 5. de rescript. Berol. in dict. cap. super litteris, num. 72. vers. Vigesimo secundo.

Num. 2.

Causam quadruplicem esse, agnoscunt tam Philosophi, quam iuris Interpretes, efficientem a qua, finalem propterquam, materialem ex qua, formalem per quam res fit, ex Philosopho 2. Physicor. capit. 35. 48. Suar. in Metaphysic. disput. 12. Fonseca in institut. Dialect. lib. 1. cap. 21. cum sequentibus. Argel. de acquir. possess. quæst. 1. art. 7. num. 35. Christophor. Enni. de princip. iur. lib. 1. pag.

356. Abbas in proximo decretal. colum. penult. vers. Descendo igitur, Can. titula in topic. legalib. loc. 10. Marat. in prax. part. 2. num. 16. 17. Raudensis de analog. cap. 2. Zabarella in proximo decretal. super glol. 1. num. 3.

31 Inter eas causa finalis precipuum obtinet locum, est totius dispositionis gubernatrix, actus substantia, fons causarum, ac intentionis primum principium, glol. in l. iuris gentium, §. quod feret, ff. de pact. Bald. in l. eam quat. 3. colum. 1. vers. Venio ad nota, C. de fideicommiss. & in l. avia, colum. ult. C. de iur. dot. Menoch. de presumpt. lib. 4. pr. l. 24. nu. 3. Tiraq. in dict. tract. Cessante caus. limit. 1. num. 6. Argelo supra a num. 25. Nauar. in cap. inter verba, Corollar. 4. 11. quaest. 3. Gutier. dict. cap. 15. num. 1. Est prima in intentione, & vltima in executione, vt cum D. Thoma docent, Bald. in l. 2. num. 2. C. locati, Fortun. de vltim. sine in principio Gutier. dict. num. 1. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 5. num. 15. & omnes Philosophi. Nam qui sent (vt hoc vlt. exemplo) rem suam ab alto usurpata, primo eam recuperare, & habere, desiderat, deinde medium cogitat, id est, actionem, qua id consequatur, sic prius est in intentione finis ille, quam medium istud: at cum ad actus exteriores peruenitur, ante actio in iudicio proponitur, quam res euocatur, quate medium in executione finem antecedit.

Ibi: Causa autem impulsiva est.

33 Accedit Gutier. supra num. 2. Sed causa impulsiva improprie causa dicitur, ideo inter illas non connumeratur, quia solum est occasio, sine motu

num quoddam extrinsecum, vt notat Argel. num. 15. vers. Hec conclusio, & num. 56. vers. Hec paucis sicut dicitur, Menoch. dict. prax. 24. num. 37. 18. Bald. conf. 340. colum. 1. lib. 3. Tiraquel. supra num. 4. 6. Gutier. num. 15. Molin. a num. 12.

Ibi: Ex quibus in intellectibus primis deducitur.

36 Non omnia, sine quibus res non fieret, eiusdem sunt causa, si proprie loquatur, sed illa quae ad essentiam eius, quae agitur, intrinsece desiderantur, quae reducuntur ad quatuor causarum genera, de quibus supra, vt prax. Tiraquel. Suar. & alios ibi laudatos aduertunt Gutier. num. 3. Argel. num. 34. Cicer. lib. de fato, vbi sic inquit. *Interesse autem, extrinsecum huiusmodi quid sit, sine quo aliud effici non potest, aut huiusmodi cum quo aliud effici necesse est. Nulla igitur eorum causa est, quoniam nullam rem sua rei efficiens dicitur causa, nec id, sine quo quidpiam non fit, causa est, sed id quod cum accessit id cuius causa est, efficit necessario id. Et Ser. ec. lib. 4. ait: Si per causam oportet significare causam, sine quibus res effici non potest, necessarium refert, inter causas quoque enumerare locum, statum, & motum, sine quibus nulla res effici potest.*

Num. 3. In quibus debet

38 Sequuntur Gutier. num. 4. Nauar. in Manual. latin. cap. 17. num. 209. & cap. 23. num. 100. vers. 5. Sed valde probabile est, ac receptum, non esse simoniacum, seruire Praelatis principaliter ob consequenda ab eis beneficia, expressa, vel tacita pactione cessante, sed

ex

ex sola benivolentia, ac gratitudine, quam captare, obsequio exhibito, famuli licite possunt, etiam primatio hoc intendentes, Sanch. consilior. moral. lib. 2. c. 3. dub. 28. n. 7. P. Suar. de relig. tom. 1. lib. 4. c. 39. n. 7. Bonaci. in sum. tom. 3. tractat. de mut. & vsur. disp. 3. q. 3. punct. 2. n. 8. de quo etiam Rebus. in prax. tit. quot mod. benefic. acquirat. nu. 9. Tolet. in instruct. Sacerdot. lib. 5. cap. 90. n. 4. Zerol. in prax. Episcop. part. 1. verbo, Simonia, §. u. Sayr. in clau. Reg. lib. 10. tract. 5. cap. 7. nu. 9. Azor. institut. moral. part. 3. libr. 12. cap. 11. quaest. 2. Flamin. dict. tract. de confident. quaest. 1. num. 38.

Num. 4.

36 Huius sententiae sunt Gutier. n. 7. Syl. net. verb. Vsur, n. 2. Medin. q. 1. de rebus per vsuram acquirit. Nauar. in manual. c. 17. n. 209. & alij apud Bonacio. supr. & Flamin. d. q. 1. n. 4. Contrarium tamen, scilicet vsuram non esse, mutuare principaliter propter spe lucri ex gratitudine, ac liberalitate mutuatarij, nullo interueniente pacto expresso, vel tacito, etiam si absque illa spe quis non esset mutuaturus, probant Valentia 2. tom. 3. disp. 5. q. 21. de vsur. punct. 1. vers. Quarto hinc sequitur, pag. 1350. Sot. de iust. & iur. libr. 6. q. 1. art. 2. Bonaci. d. n. 8. vbi alios laudat.

Verf. Scribit tamen Decius.

37 Decio ad stipulantur nonnulli relati a Sanch. d. dub. 28. n. 3. ipse vero cum D. Couar. hic aduersus eos tenet, posse Episcopum conferre famulo beneficium exprime do, id facere in remuneratio- ne seruitij, ad qua ex sola obligatione

antidotali tenebatur, Bonaci. tom. 1. tractat. de simon. disp. 1. q. 1. §. 1. n. 10. Gutier. num. 5. Pat. Suar. qui communem asserit, d. cap. 39. n. 5. 6. Azor. p. 3. lib. 12. cap. 11. quaest. 2.

Ibi: Siquidem iure verum est, licere

38 Adde Gutier. n. 6. sed hanc opinionem, et si vera sit, non esse in praxi admittendam, docet Valent. supr. d. q. 21. punct. 2. vers. Sed quantum ad sequens de quo Bonaci. d. tract. de mut. & vsur. disp. 3. q. 3. punct. 3. n. 9. vers. Hinc patet, Azor. d. p. 3. libr. 5. c. 7. An amicitia in pactu deduci possit propter mutuam? questio nis est, negat. Bonaci. cum aliquibus d. disp. 3. q. 3. punct. 2. n. 7. contra Nauar. r. D. Couarruias, Azorium, & alios

Num. 5. In quibus debet

40 Canonicos, assistentes in choro principaliter ob lucrum distributionum quotidianarum simoniam incurere, docent Moneta de distributionib. quotidianar. p. 2. q. 18. n. 32. Vgolin. tabul. 4. de censur. c. 7. §. 2. n. 5. Nauar. de orat. & hor. Canonic. c. 6. n. 12. 16. & in tract. de finib. humanor. actu. n. 39. Gutier. sup. n. 8. cum alij, Ioan. Valer. de differ. int. vti que for. verb. Simonia, differ. io. & notant communiter in c. lura, de simonia. Sed contrarium probabilius videtur, quoniam Canonici non intendunt aliquid spirituale vendere, vel emere, quod necessitati ad committendam simoniam desideratur, sed stipendium sustentationis percipere, Sanch. supra libr. 2. cap. 1. dub. 12. Bonaci. tom. 2. tractat. de contractib. disput. 3. q. 3. punct. 2. n. 5. Soto supra lib. 9. q. 6. art. 2. Valer. supr. disput. 6. q. 16. de simon. punct. 3.

Fi

vers.

vers. Hoc posito cum sequenti, ubi quadam vitur distinctione ad eas sententias conciliandas.

Verf. *His ita breuiter premisis.*

41 **Causa finali deficiente, rescriptum sine alia quolibet dispositio euadescit, l. quod dictu 33. ff. de pact. l. debitor 3. ff. de legat. 2. Sanch. d. lib. 8. de matrim. disput. 30. nu. 3. & in praecept. Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 2. n. 42. Birt. in l. vlt. ff. de testam. aut. Tiraquel. supra limitat. i. Cyriac. tom. 2. controuers. 303. n. 79. Menoch. d. praez. 24. n. 4. Pat. Suar. de legib. lib. 8. cap. 30. nu. 21. Gutier. Canonica. lib. 1. cap. 15. n. 72. Quod limitatur, si effectus iam perfecte subsequutus est, qui non retractatur, nec ius iam quæsitum ex defectu causæ finalis auferitur, l. fin. ff. vnde liberi, Sanch. d. disp. 30. n. 10. Menoch. d. lib. 4. praez. 18. n. 197. 198. Bart. in l. 2. §. vltim. ad finem, ff. de donat. l. fin. inter stipulantem, §. Sacram. notabil. 4. ff. de verb. obligat. Tiraquel. supra part. 2. limitat. n. n. 12. Gutier. d. n. 72. Argel. d. art. 7. n. 50. ubi ostēdit, præmissam limitationem non semper veram esse, ut quando perfectio effectus pendet ab ipsa causa finali, postquam productus est, sicut in lege contingit, quæ cessat eius causa cessante, l. adigere 6. §. quandois, ff. de iur. patronat. et si perfecta sit.**

42 **Causa verò impulsua deficiente, nullo modo vitatur dispositio; Säch. d. disp. 30. n. 7. Tondur. quæstion. benefical. p. 1. c. 96. n. 38. Mantie. de concectur. lib. 6. tit. 14. n. 15. Galganet. de condit. & demonstr. part. 2. c. 4. q. 2. n. 1. Simon de Præzis de interpret. vltim. volunt. lib. 4. dubit. 2. n. 43. Barbof. in**

axiomatib. iur. axiom. 7. n. 6. Argel. supra n. 56. vers. Hæc paucis, ubi n. 58. limitat, nisi causa impulsua respectu principalis dispositionis esset finalis quoad aliquem modum, vel qualitatem illi adiectam, quia tunc cessante hac causa impulsua, ille modus, qualitas ve cessabit.

Ibi: *Deinde video in hac controuersia;*

Licet aliis non conueniant DD. in assignando, quæ finalis, & quæ impulsua causa dicatur, ut videre est apud Tiraquel. supra limit. i. per tota, quoad rē tamen de qua agimus, sine controuersa causa finalis est, quæ principaliter mouet voluntatē Principis, ita ut, ea remota, minime cōcederet. Impulsua verò, quæ, et si sit motuum ad faciendum, aut citius cōcedendū, ea nō existente, gratia nihilominus impetraretur, P. Vazquez in 3. p. D. Tho. tom. 1. q. 1. disp. 10. art. 3. c. 8. n. 75. Argel. d. art. 7. a. n. 27. P. Suar. d. tom. 2. de religion. lib. 6. c. vlt. nu. 9. Tiraquel. supra n. 11. Sanch. d. disp. 21. n. 9. ubi alij, qui rectē notat, causam finalem etiam illam dici, propter quam gratiæ aliquē modum, vel restrictionem adhiberet concedens, quia, illa seclusa, non concederetur quod impetratū est; siquidem aliud est quod indulgetur ab eo, quod indulgeretur moderamine, aue qualitate adiecta, Barbof. in l. 1. part. 1. n. 85. ff. solut. matrimon. apud quem Bald. & Craueta.

Falsi expressio, aut taciturnitas exprime dæ veritatis, vel obscura narratio, per quam veritas sub verborum latet involucro circa causam finalem contingēs, irritum rescriptum reddit, Sanch. num. 17. Gutier. pluribus laudat.

datis d. cap. 15. n. 14. Quod sine distinctione procedit, siue dolo, siue ignoantia impetrantis contingat, d. cap. super literis de rescript. Trentacinq. nu. 45. Felin. in cap. ad audiētiam el. 2. de rescript. Tusch. in R. conclus. 217. num. 10. Cuman. conf. 103. in princip. Et adeo verum est, ut licet id fiat culpa Curialis, vel sollicitatoris, parte inscia, non ideo magis rescriptum proderit, Ancharran. in d. cap. si motu proprio, per eum textum, n. 3. notabil. 3. Deci. in d. cap. super literis, in nou. edit. notab. 3. n. 9. Corduba in summ. q. 4. opinio. 1. punct. 1. rat. 1. Sanch. n. 57. qui nu. 58. aduertit. Contra Curiales, vel sollicitatores vitiosē, ut supra dictum est, impetratēs rescripta, emanalle motum proprium Pij V. quo pæna falsi ipsis irrogatur. Quauis Trentacinq. nu. 5. vers. Hæc conclusio, doceat, absenti subreptionem ex ignorantia non nocere, & ita Rotam iudicasse, affirmat. Vt iam rescriptum vitietur in totum, si subreptio solum in vna parte contigerit; videas apud Trentacinq. num. 22.

46 **Ratio est, nam cū gratiæ Principum eorum voluntati nitantur, hac deficiente, illæ subsistere non possunt, consensus autem per errorem circa causam finalem omnino deficit, si per errorem aliquid aliud est quod indulgetur ab eo, quod indulgeretur moderamine, aue qualitate adiecta, Barbof. in l. 1. part. 1. n. 85. ff. solut. matrimon. apud quem Bald. & Craueta.**

47 **Ratio est, nam cū gratiæ Principum eorum voluntati nitantur, hac deficiente, illæ subsistere non possunt, consensus autem per errorem circa causam finalem omnino deficit, si per errorem aliquid aliud est quod indulgetur ab eo, quod indulgeretur moderamine, aue qualitate adiecta, Barbof. in l. 1. part. 1. n. 85. ff. solut. matrimon. apud quem Bald. & Craueta.**

48 **Ratio est, nam cū gratiæ Principum eorum voluntati nitantur, hac deficiente, illæ subsistere non possunt, consensus autem per errorem circa causam finalem omnino deficit, si per errorem aliquid aliud est quod indulgetur ab eo, quod indulgeretur moderamine, aue qualitate adiecta, Barbof. in l. 1. part. 1. n. 85. ff. solut. matrimon. apud quem Bald. & Craueta.**

49 **Ratio est, nam cū gratiæ Principum eorum voluntati nitantur, hac deficiente, illæ subsistere non possunt, consensus autem per errorem circa causam finalem omnino deficit, si per errorem aliquid aliud est quod indulgetur ab eo, quod indulgeretur moderamine, aue qualitate adiecta, Barbof. in l. 1. part. 1. n. 85. ff. solut. matrimon. apud quem Bald. & Craueta.**

Illud verò est animaduertendū, non omnem suppressionem veritatis, quæ si exprimeretur, Princeps gratiam negaret, vitiate rescripta, nam taciturnitas eius, quod nullam habet prudentē conuersionem cum gratia concedenda, non nocet, et si certū sciat, quod si Princeps cognosceret, quod celatur, non concederet, veluti si nomē impetrantis simularetur, quia eū odio Princeps habebat, aut si criminibus relictus non impedientibus gratiā, illa non exprimeret sciens, ipsi patefactis, Principem non esse concessorum, Bonac. sup. n. 3. 4. 5. Gutier. n. 29. Sanch. n. 18. 79. Mandosi. in reg. 3. 2. Cancellar. q. 11. n. 24. vers. Ad quartum, Suar. d. c. vlt. n. 2. cum seqq. ubi idem iuris esse, probat, loquēs de dispensatione, si aliquid fingatur, ut dispēct Pontifex, qui fictione sublata neuiquam dispēaret, nā si falsitas veretur circa ea, quæ ad dispensationem non pertinet, ut siquis per mendacium asserat, se studiosum, vel ex tali familia natum, postulans voti dispensationem, rescriptum valebit, modò alia causa vera ad dispēandum sufficiens, simul proponatur.

Præterea suppressio veritatis, etiam circa causam finalem, non officit gratiæ motu proprio cōcessæ, c. si motu proprio 23. de praez. in 6. clemēt. si Romanus 4. eod. tit. ubi glof. fin. Mai. resc. d. c. 1. a. n. 163. Säch. d. dif. 21. n. 47. Panormit. in cap. ad aures, n. 5. de rescript. Felin. ibi n. 6. Rebuf. in cōcordat. in forma mādati Apostolic. super clausula: Motu proprio, effectu 29. Ricci. in prax. aurea resol. 390. n. 1. Moner. de cōmutat. vlt. volunt. c. 6. n. 157. Trentacinq. variar. dict. lib. 1. tit. de rescript. resol. 5. a. nu. 30. Menoch. d. cas. 201. n. 81. August. Barbof. tract. de clausul. claus.

claus. 79. n. 16. Quod per prædictos limitatur, cum subreptio contingit circa inhabilitatē personæ impetrantis, præiudiciū tertij, aut substantiā eius, quod postulatur, nam de illis, quæ Principi sunt incognita, nihil statueri cõsetur, Marefcot. n. 170. vbi alij. Addit. Suar. de legib. d. lib. 8. c. 12. n. 16. rescripta cū clausula: Motu proprio, irrita fieri ex taciturnitate exprimentorū, cū preces aut informatio partis præcesserunt, nõ tam ob subreptionē, quā ob defectum consensu concedentis, Trentacinq. n. 33. qui ex n. 30. docet, an ex alijs clausulis subreptionis vitium tolli possit.

- 50 Sed si dubitetur, nõ illud, quod celatū est, si explicaretur, remoueret Principē a concedendo, vel falsitas expressa fuerit causa finalis indulgentiæ, in fauorem eius, qui impetrauit, iudicandum esse, resoluit Sanch. cū alijs n. 20. Cõtrā tenet Pat. Molin. disp. 173. colum. 9. Bald. conf. 355. n. 2. volum. 1. Bartholom. Socin. conf. 273. n. 11. volum. 1. Pro quibus facit textus in §. quod autem, ibi: *Forstā enim si sciuisset, alienā rem esse, non legasset.* Instur. delegat. vbi in dubia voluntate defuncti legatum
- 51 non valere, responsum est, etsi in testamento plenius soleant voluntates testantium interpretari, l. intestamentis 12. ff. de reg. iur. Præterea in dubijs oportet, quod tutius est, sequi, c. significasti 18. §. quod si discerni, de homicid. cap. illud 5. §. licet, de cleric. excomm. ministrant. Barbof. in axiomat. iur. axiom. 77. n. 2. vbi plures. At tutius est, vt quisquā careat impetratis, quā vt eis fruatur contra Principis voluntatē. Igitur in dubia voluntate concedentis rescriptum irritū est censendum. Sed hoc arbitrio iudicis relinquatur, vt dicitur infra num. 55.

Ibi: *Falsitas verò, aut subreptio in posteriori casu.*

Defectus cõtingēs in causa impulsua ex expressione falsi, aut suppressione veri gratiā non irritat, nisi, veritate cõperta, aliter esset Princeps cõcessurus, quā concessit, grauiusq. vel modum gratiæ adiuciendo, veluti si aliquis petens dispensationē voti peregrinationis vleramatinæ propter infirmitatē, vel seniū, falso dicat, se pauperē esse, & ita dispensationē absolutam cõsequatur: nā literæ vt obreptitiæ non valebunt, cū, non proposita paupertate, Põtifex vtique dispensaret, vel potius cõmutaret votū onus pecuniarium imponens impetranti, vt fieri solet. Et ita docent Sanch. n. 17. Suar. d. c. vlt. n. 11. ad medium, Bonacin. d. tract. de legib. disp. 1. q. 2. punct. 4. pu. 3. ver. Hæc autem regula, Gutierr. Canoniar. lib. 1. cap. 15. num. 2. 2123. vltra eos quos laudauimus supra ad num. 1. ver. Contrariam sententiam.

Præmissorum ratio est, nā licet per errorē, & deceptionē tollatur cõsensu d. l. si per errorē, quādo falsitas veratur circa causam impulsuam, solum est inuolūtaria facilitas, seu prõptitudo ad concedendū, non autē ipsa cõcessio: si quidem, vt supponitur, errore sublato, idē esset Princeps cõcessurus, etsi difficilius, aut tardius, quare cū voluntas non deficiat concedentis quoad substantiā, actus sustinetur, Suar. d. cap. fin. n. 11. At quādo gratiā modificatur, aut coarctaretur, cognitō errore, circa causam impulsuā, voluntas cõcedentis abest quoad substantiā dispositionis, quandoquidē concedens non aliter veller, vt impetrantē gratiā cõcessa, quā onus impositum subeundo.

Igi-

Igitur rescriptum in quo beneficium, aut gratia concessa est, sine moderamine tanquam aduersus Principis voluntatem nequit subsistere.

- 55 Quando subreptio, vel obreptio iudicetur commissa circa causam finale, vel impulsuam, iudicis arbitrio relinquatur, qui ex more Principis, persona impetrantis, alijsq. circumstantijs decerneret, an gratiā, veritate cognita, concederetur, nec ne, Menoch. d. cal. 201. a n. 30. Sanch. n. 19. cū multis, Gutierr. d. lib. 2. cap. 15. n. 44. Viuian. in prax. iur. patronat. decis. 97. nu. 1. ver. Amplius si subreptio, in fin. Suar. d. c. vltim. n. 15. Tusch. lit. R. concl. 217. nu. 21. Deci. in cap. super literis, num. 11. de rescript. Sed si dubitet, quid faciendū, dictum est supra num. 52. Cui incumbat onus probandi, quando opponitur de subreptione, vel obreptione rescriptorum, tradit Trentacinq. d. resol. 5. num. 23.

- 56 Præfata distinctio inter defectum circa causam finale, vel impulsuam non est admittēda, quoties ille ex dolo impetrantis prouenit, nam indistinctè rescriptū vitabitur, vbi falsi aliquid precibus fuerit insertum, aut verū taceatur, cap. super literis 20. de rescript. vbi notat Barbof. in collectan. n. 21. & ibi etiam Innocētii in princip. 102. Andr. n. 12. Imol. n. 5. Barbatia n. 24. Deci. in cap. sedes in nou. edit. nu. 44. notat. 4. eod. tit. Gutierr. sup. n. 134. Syluest. in summ. verb. Rescriptū, q. 6. 7. Corduba in summ. q. 45. opinion. 1. punct. 1. ante tertiā rationē, licet contrariū teneat Sanch. n. 74. putans, nõ vitari rescriptū, nisi dolus impetrantis interueniat quoad causam finale, quod quidē opponitur menti Pontificis in d. c. super literis, qui, vbi malitia

reperitur, absolutē præcipit, rescripta nullius esse momenti: at vbi defectus ex ignoratiā est distinctus inter causam finale, & impulsuā, vt ex illa omninõ corrumpat rescriptum, ex hac eo modo, quo potest, sustineatur, quæ distinctio inter dolum, & imperitiā esset inepta, si idē iuris in vtroque casu foret, vt Sanch. vult. Cuius sententia vera est, si dolo interuenisset circa ea, quæ nullam connexionem habeat cū eo, quod impetratur, iuxta præmissa sup. nu. 48. Nota, quod mendax dolosus præsumatur, Menoch. de præf. lib. 5. præf. 5. n. 53. Quando autē dolus in impetratione rescriptorū præsumatur, habet apud Trentacinq. sup. n. 24.

Quauis in omnibus rescriptis apponatur aut subintelligatur clausula: Si preces veritate nitantur, l. vltim. C. de diuers. rescript. Marefc. supra num. 3. Azeved. in l. 4. num. 2. 3. tit. 26. lib. 8. Recopil. Trentacinq. sup. d. tit. de rescript. resolut. 7. n. 1. Pat. Suar. d. lib. 8. de legib. cap. 18. n. 19. Barbof. de clausul. claus. 166. Mart. eod. tract. part. 2. clausul. 7. Lancelot. de attentat. part. 2. cap. 20. limit. 11. n. 4. Cardin. Tusch. practicar. conclus. tom. 1. lit. C. conclus. 305. nu. 1. & lit. R. dicit. conclus. 317. num. 24. Rota decis. 221. part. 2. diuersor. Tamen illa conditio ex mente Principis restringitur ad ea, in quibus de iure obreptio, vel subreptio rescripta vitiat, neque ad extera precibus contenta pertinet, nam Principis voluntas, iuxta ius debet interpretari, Pat. Suar. d. cap. fin. n. 16. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 12. nu. 1. Trentacinq. vbi proximè n. 9. Corne. conf. 227. n. 7. vol. 2.

Addere oportet, rescripta nõ vitari taciturnitate eius, quod dicit, verosimili-

Et 3 li.

liter crederetur, Principem denegaturū fore petita, si probetur, id quod tacitum fuit, nouille aliunde concedentem, Trentacioq. d. resol. 7. n. 10. Verall. part. 3. decis. 221. n. 1. Barbol. in collectan. ad l. 1. n. 4. C. si contr. ius, vel
 61 vtil. pub. P. Suar. d. c. vlt. n. 7. Quoniā prāsumptio illa, quod Princeps non concederet, si sciret quod suppressum est, cedit veritati, cū constet, illud sciret cōcessisse, nam omnis prāsumptio succumbere debet veritati, & per probationes in cōtrarium elidi solet, l. fin. ff. quod met. caus. l. nuptura § 8. vbi gl. verbo, Contrarium, ff. de iur. dot. Menoch. supra libr. 2. prāsumpt. 75. num. 27.

Verū, Verū, ut his, qua priorem sententiam.

62 Taciturnitas eorū, quz ius specialiter exprimi deposcit, sine distinctione an sit circa causam finalem, vel impulsuam, rescriptū vitiat, Flamin. de cōfident. benefic. q. 46. n. 53. Mascard. de probat. conclus. 846. num. 2. 3. Rebus. tractat. de nominat. quz st. 9. nu. 50. Selua de benefic. part. 3. q. ii. nu. 6. Gutier. d. cap. 15. n. 38. § 1. Menochi. d. cas. 201. nu. 27. Sanch. allegans alios num. 13. In quo non distinguitur an id eueniat dolo, vel ignorantia impetrantis, Sanch. Menoch. supra, Gutier. d. nu. 38. qui omnes rationem a D. Couarr. hic traditam approbāt. Nā actus cōtra formam lege prāscriptam nullus debet esse momenti, l. cum hi § 3. si Prator, ff. de transact. l. non dubium §. C. de legib.

64 Quz autē sint exprimēda necessario in dispensatione ad matrimonium, ostēdit Sanch. d. lib. 8. disp. 22. cū seq.

Tusch. lit. S. cōcl. 726. Quz in literarum impetratione ad beneficia, Tusch. concl. 725. Menoch. supra a n. 33. Gutier. d. cap. 15. a num. 74. Berouius in d. cap. ad aures per. totū de rescripte. Quz in legitimatione filiorum, Menoch. cal. 213. Marefcot. variar. lib. 1. c. 35. Tusch. cōcl. 727. Quz in impetratione rescripti iustitiz, idem Menoch. cal. 202. Flamin. de resign. benef. libr. 2. q. 3. a n. 62. Tusch. concl. 724.

65 Similiter locus non est prāfata distinctioni, si falsitas intercedat quoad substantiam eius, quod concedendum est, nam, etsi Princeps, veritate intellecta, facilius concederet; nihilominus rescriptum euit subreptitium, v. g. si aliquis postulauerit dispensationem voti ultramarinz peregrinationis, cum vouisset, Compstellam ire, quāuis facilius concederetur gratia, si de veritate constitisset; tamen non proderit dispensatio. Idē erit, si, qui vōnit non ducere vxorē, petat dispensationē pro voto nō fornicādi. Quz doctrina est limitanda, cum illud, pro quo dispensatio impetratur, comprehendit sub se, quod voto promissum est, tunc enim rescriptum valebit, veluti si is, qui promissit ingredi religionem, obtineat dispensationem pro voto proficendi, Pat. Suar. dicit. cap. vlt. num. 8.

66 Tandem admittenda non est ea distinctio, quando sola vnā exprimitur causa ad gratiam impetrādam, & illa est falsa, nam omnino literz erunt irritz, qualis qualis sit, Sāch. n. 41. Gutier. d. cap. 15. n. 104. Quod verum est, licet causa iusta, & sufficiens existat, quz cognita moueret Principis voluntatem, quia non potest esse causa actus, quz latet agentem, neque in illa fundatur intentio, sed in expressa, quz

quz cum falsa sit, deficit voluntas; Suar. d. cap. vlt. n. 7. 13. secus erit, si causa hzc non expressa nota sit aliās concedenti, Suar. d. num. 7. Faciunt tradita, sup. n. 60. 61.

Num. 6.

67 In impetratione beneficij curati facienda est mentio eius qualitatis, alioqui gratia erit nulla, Gonçal. ad regul. 8. Cancellar. gl. 9. §. n. 64. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 6. nu. 49. Menoch. supr. n. 61. vbi plures laudat, & n. 67. limitat si cura annexa sit dignitati, quia non est opus, talem qualitatem exprimere, cum duntaxat quod principale est, attendatur. Idem docet Rebus in prax. par. 3. signatur. verbo Etiam situationis, n. 4. Casado. decis. 12. de prābend. Rot. decis. 13. eod. tit. & decis. 37. de rescript. & alij apud eūdem Menochium.

Ibi: Ignor omisio eius qualitatis.

68 Ad hzc videndi sunt, Sanch. n. 35, Gutier. a n. 81. qui doctrinam D. Couarruu. pluribus adductis, cōprobant, & Sanch. n. 36. docet, quando qualitas censetur addiecta taxationis, vel demonstrationis causa. Ratio autē, propter quam Rotē decisio hic allegata sustinendum decernit rescriptum falsa narratione impetratum, in obscuro nō est, quoniam impetrans neuiquam cōtrauenit constitutioni prācipienti, vt in impetratione beneficiorum curz mentio fiat, si curatum sit, quod postulat: cum eo casu talis qualitas beneficij non esset impetrato, atque ideo dici non potest, falsitatem contigisse circa qualitatem necessario exprimen-

dam, nam illa quz non est, explicari nō debet, constitutio enim nihil cauit circa impetrationem beneficij non curati, vnde, qui tale beneficium impetravit, & si falsum dixerit, contra illam nō fecit. Imo, & dici poterit falsitatem circa qualitatem exprimentam non nocere, modō nihil exprimēdū taceatur, nec causam finalem attingat, vt colligitur ex prā allegatis DD. maximē ex Sanch. d. disp. 21. in fine, vbi docet, taciturnitatem circa ea, quz exprimi iura specialiter prācipiunt, gratiam irritam reddere, expressionem verō falsi solum officere, eūdem circa finalem causam versatur, de quo statim ex emplū subijcietur a num. 77.

69 Nec obsunt prāfatae decisioni iura in contrarium adducta, quorum diuersus est casus: siquidem in ea Rotē decisione erat corpus certum beneficij postulati, vnde qualitas illa curz fuit demonstratiue adiecta, quz licet falsa sit, gratiam non vitiat, si aliās Princeps esset concessurus, quia consensus non deficit. At in cap. eui de non faceretotali, & cap. susceptum, Pontifex gratiam generaliter concessit, nullo certo beneficij assignato, & sic valor vel qualitas ponitur taxatiue, ita vt consensus concedentis solum comprehendat beneficia, quz talia sunt, non alia maiora, vel minora, quare, & si pars consentiat, vt quod minus est, sibi conferatur, fieri non potest ex defectu voluntatis Pontificis, qui licet facilius cōcederet illud quod minus est, tamen actu non concessit. Quz ex eo maximē procedunt, quod rescripta sunt stricti iuris, nullamque interpretatiuam extensionem recipiunt, etiam ex maiori ratione, Molin. de primogen. lib. 2. c. 4. nu. 48. Marc. Aut. variar. lib. 1. resolut. 39. n.

11. Surd. decis. 175. a. n. 2. Tiraquel. in l. si unquam, et verbo hbertis, num. 55. C. de reuocand. donat. Card. Tulch. tom. 6. lit. P. conclus. 212. a. nu. 1. Quibus alia addenda sunt infra pro d. cap. cui de non Sacerdotali, interpretatio- ne, num. 89.

Num. 7.

72 Est prazmittendum cum communi sententia, vt, quoties tacetur aliquid ex Curiz stilo exprimendum, rescriptum nullum sit per inde, ac si non explicaretur, quod iure specialiter exprimi iubetur, Flamin. de resignat. lib. 1. q. 2. n. 13. Sanch. cum pluribus, n. 16. Gutier. d. e. 15. n. 39. Menoch. d. ca. 201. n. 27. vers. Aliqua, & n. 28. Mascard. conf. 1357. nu. 5. Quidem esse, aiunt de illis, quz ex consuetudine Principis debent explanari.

73 Quod exprimeretur valor beneficiorum in precibus ad ipsa obtinenda, primò statuit Vibanus V. vt testatur Rota, decis. 19. de rescript. in nou. quod & postea multi Pontifices prazceperunt, Ludouic. Gom. in prefat. ad regul. Cancellar. de exprimendo valore, & ita rectè constitutum est, alioqui, valore incognito beneficiorum, nequiret Pontifex aq̄ Ecclesiasticos redditus distribuere pro personarum metitis, vt per Ludou. Gom. in d. prefat. vbi alias rationes tradit.

74 Ex quibus inferitur, taciturnitatem veri valoris, aut falsitatem circa illum gratiam irritare, Menoch. nu. 77. 83. vbi de falso valore expresso loquens tenet cum multis, ex ea causa vitari consensionem etiam motu proprio, Rota decis. 47. de rescript. in antiq. Gutier. a. nu. 79. qui late dissentit, Mandol. in d.

reg. de exprim. valor. & in regul. 20. de vnion. & confirm. q. 5. n. 2. & q. 6. nu. 4. Gom. in d. reg. de valor. exprim. Felin. in d. c. ad aures, n. 10. Neque in his, quz de stilo Curiz sunt exprimenda, admittitur distinctio, an Pontifex esset concessurus, nec ne, sed absolute nocet, si omittantur, in quo nullum iudicanti datur arbitrium, Menochi. n. 27. 28. Gutier. n. 39. Alioqui si ultranea esset illa constitutio de valore exprimendo: quandoquidem de iure communi competum est, falsitatem, aut taciturnitatem exprimentorum, ex quibus Princeps mouetur ad concedendum, quz alias non foret concessurus, nullam gratiam reddere, vt dictum est supra. Quare Ancharani sententia, cui D. Couar. assentit, admittenda non est, quia expressio veri valoris pro forma consideratur ex stilo Curiz, cui eadem vis est, ac iuris constitutioni, vt docet Menochius vbi proximè. Nec dici potest, valorem exprimi, cum minus, quam beneficium valet, precibus significatur, sic que falsitas non contingit circa necessariò exprimendum, imò potius illud prorsus supprimitur.

Ibi: *Accedit ad hoc, quod vtranter scribit;*

Sed prazmissis non refragantibus, vera est hæc Rebuffi assertio, nam tunc solo vni vitatur rescriptum, quando minor valor exprimitur, non si maior esse dicatur, quam vere est, quicquid Gutier. d. n. 79. teneat, & si hoc satis probabile fateatur. Primò, nam ratione legis cessante, eius dispositioni non est locus, l. adigere, 6. §. quanuis, ff. de iure patron. sed rationes omnes, propter quas verus valor beneficij exprimi iubetur, cessant maiore expresso, vt

Gut.

Gutier. probat. Ergo ex ea regula nullum vitium ob expressionem maioris valoris incurritur. Secundò, qui significat, plus valere beneficium, quam reddit, virtualiter, & implicite verum valorem exprimit, nam sub maiori summa minor continetur, vt D. Couar. probat in fra hoc, num. vers. Nec satisfacit. Ergo iam satisfacit constitutioni de exprimendo valore. Nec quod abundat nocere solet, l. scitamentum, 17. C. de testam. l. non solent 95. ff. de regul. iur. l. 1. §. si stipulanti, ff. de verbor. obligat. l. si decem 55. ff. locati. Tertio, ad ea, quz raro accidunt iura non adaptantur, l. nam ad ea 3. ff. de legib. Sed raram est, vt maior valor narretur, igitur ad hunc casum prazfata regula pertinere non potest. Quarto, tam in lege, quàm in quolibet alia dispositione mentis disponentis potius est attendenda, quàm verba, cap. Secundò requirit 41. de appellat. l. 3. C. de liber. praterit: Atqui ex ratione constitutionis illius manifestè apparet, mentem constituentis fuisse, ne minor valor beneficij exprimeretur, prohibere tantum. Ergo aduersus ipsam non facit, qui maiorem expressit. Quintò, quod verosimiliter responderet disponens, si interrogaretur, haberetur pro expresso in dispositione, glos. communiter probata in l. tale pactum 41. §. fin. ff. de pact. & alibi dictum est. Verosimillimum autè est, authorem illius constitutionis, si interrogaretur, an fieret lubreptitia gratia, vel obreptitia ob expressionem maioris valoris: responsum, quod non. Igitur hoc ipsum pro expresso in eadem regula habendum est. Sextò, abudans cautela nocere non debet, d. l. testam. §. 1. C. de testam. Ergo si quis dubius de beneficij valore plus valere narrauerit, hoc gratiz utilitate

afferre, non oportet.

Neque obstat, quod pro forma de- sideratur veri valoris expressio, & illa est specificè, & ad vnguem adimplenda, ne actus corruat, d. l. cum hi, §. si Prator, l. qui hæredi 44. ff. de condit. & demonit. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 7. num. 4. Menoch. conf. 393. num. 52. Argel. de acquir. possess. q. 8. art. 25. num. 10. Thom. del Ben. de immunit. Ecclesiast. tom. 1. cap. 16. dub. 26. sect. 1. num. 9. Quoniam huic obiectioni dupliciter potest satisfieri. Primò illud esse verum illis casibus, de quibus lex formam prazscribens agit; at in d. Regula Cancellariz non venit in mentem constituentis, aliquid statuere circa eos qui maiorem valorem expresse- rint, vt proximè asseritum est. Et quoties menti disponentis satisfactum est, omisio formæ non vitiat actum, cum aliud eundem specificum, ac implicitum habeat effectum; Bald. in l. hinc commissis 11. §. si cui, ff. de legat. 3. Cyriac. tom. 2. controuers. 308. n. 29. 30 Alderan. Mascard. de statutis, concl. 9. n. 76. Secundò, ex eleganti doctrina Mascoti variar. lib. 1. cap. 68. a. n. nam aut forma requiritur solum ad certum effectum consequendum ex eius obseruatione, aut etiam respicit modum, quo aliquid faciendum est, ita vt legislator non alter rem fieri, velit, licet intentus subsequatur effectus; Primò casu sufficit quomodocunque effectum sortiri, & si forma non specificè adimpleatur, l. fin. §. fin. ff. mandat. l. Gallus 24. §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. l. si quis mihi bona 25. §. sed quid si mandauit, ff. de acquir. heredi; Secundò actus non valet, nisi forma specificè impleatur, et, ea non seruata, idem habeatur effectus, d. l. si quis mihi

mihī bona, s. coram, d. l. cū hi, s. si prator, cap. sicut 2. i. de elect. in 6. Idē tenet Tondut quāstion benefic. par. 1. c. 49. n. 12. vbi ait, aliam esse formam substantialem, & aliam effectualem. Hinc est, vt cum forma exprimendi valoris tradita in d. regula, tantū respiciat finē, scilicet ne Pontifex decipiatur, ignorato valore, & ita concedat plus, quā requū est, inspecta personarū qualitate; aut Camera Apostolica defraudetur, poterit tali formæ per quipollens scilicet fieri, narrando maiorē beneficij valorē, nam ita finis per eam constitutionē intentus vberius consequitur. Quare dicendū est tandē, quod cū minor valor exprimitur, gratia vitatur, quia contra formam regulæ prædictæ, quādo verō maior, non ita, quoniam illi paritū est, prout sentit Rebuffos.

87 Dubium est, an qui petit beneficiū, teneatur facere mentionē non solum al tenus, quod habet, sed etiam de ipsius valore, vt gratia subreptitia non sit. Negant gloss. in clement. 1. verbo, Aliter circa medium, de præbend. Felin. in d. cap. ad aures, num. 5. Nauarr. consil. de constit. q. 19. n. 50. Mascard. de probat. conclus. 887. n. 3. Affirmant Staphilz. de liter. grat. tit. de formis expectat. §. nona forma, à n. 43. Selua de benefic. par. 3. q. 12. Ludouic. Gom. in d. reg. de valor. exprimend. q. 1. & 5. Quā sententiam vtiorem dicit Barbof. in collectan. ad d. Clement. 1. n. 8.

88 Est notandū, in hac valoris expressione non contineri distributiones quotidianas, nec quod pro annuatijs percipitur, quia hæc sunt stipendiū operæ personalis, vt aduertunt communiter DD. teite D. Couar. infra lib. 3. cap. 13. num. 1.

Verf. Solet tamen. Ibi: Deducitur t a vdem ex pramissis.

Deratione cap. cui de non sacerdotali, diximus nuper, cui non obstat, quod sub maiori summa continetur minor ex proprietate sermonis, nam, etsi illud sit verum, non habet locum in decisione illa, cum aliud sit, maiorē summam continere minorem, & aliud, beneficium valens centum sub maioris valoris beneficio comprehendere, nā in summis illa comprehensio admittitur, non sic in speciebus, cum minor domus sub maiore comprehendere non dicatur, vnde si domus maxima fuerit legata, minimam legatarius petere non valebit, vt notum est. Hinc inferitur, ad intellectum d. cap. cui de non sacerdotali, quia licet ibi mentio quantitatis fiat, quod conceditur, non est quantitas, sed beneficium eam reddēs. Quare cum beneficium minoris valoris sub eo, quod plus valet, non continetur, ideo qui gratiam obtinuit, consequi beneficium magis tenuē nō potuit, quia hoc expressim datum non est, nec sub illo, quod concessum est, comprehenditur. Nullum itaque ius ex illis literis impetrās habuit ad alia beneficiā, quā quæ redderent quantitatem in ipsis expressam, nec potuit ex hoc etiam volenti beneficium minus valens cōferri;

Verf. Nec satis facit. Ibi: Nam maior summa ex proprietate.

Hæc regula, quod minor summa sub maiore continetur, limitanda est, si ex mente proferētis appareat aliud, quia verborum proprietates cedit loquētis intentioni, l. si quis filium 3. C. de liber. præterit. cap. humanz 22. q. 2. l. 5. §. conditio, ff. de adimend. legat. Man

tic.

tic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 3. n. 9. Brud. a Sole in loc. communib. verbo, verba, num. 20. Barbof. in axiomat. iur. axiom. 222. num. 3. Menoch. conf. 97. n. 4. 2. Atque ita intelligitur textus in §. præterea, inst. de inutilib. stipulat. & in d. l. si decem 55. ff. locati.

Verf. Tertio, principali huius capitis resolutione.

Idem notant Gutier. d. cap. 15. num. 85. & Barbof. in Collectan. ad cap. vltim. n. 5. de concess. præbend.

Num. 8.

91 Hanc Gullielmi à Cuneo sententiam sequuntur communiter omnes, Gutier. d. lib. 2. Canonizat. cap. 15. à num. 86. Menochius cas. 203. nu. 32. Ant. Gom. variarum, lib. 3. c. 3. n. 60. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. nu. 50. & lib. 4. cap. 3. num. 41. Tiraquel. de pœn. temperand. caus. 10. num. 4. Iul. Clar. in prax. crimin. §. fin. q. 59. nu. 9. Sarmient. selectar. lib. 1. cap. 9. n. 2. Padilla in l. transigere, nu. 69. C. de transact. Boff. in prax. de remed. ex sola element. Princ. nu. 35. Plaza in epitom. delictor. c. 45. ad finem, Azueed. in l. 2. n. 14. tit. 25. lib. 8. Recopilat. per quam legem apud nos hæc qualitas remissionis delicti antea obtentæ exprimi debet necessariō, vt valeat secundum veniz rescriptum, nam ita ibi expressim cauetur. Quod est intelligendum, quando prima remissio fuit pro eodem criminis genere, vt probant cum D. Couar. Gutier. & Menoch. supra. Ratio præfatæ legis Regiæ, & cōclusionis Gullielmi est, quoniam ob repetitionem delicti Princeps retrahē-

retur à concessione veniz, argumento l. 3. §. vltim. C. de Episcop. audient. ne ex repetita indulgentia assumatur licentia delinquendi, cum homines sub fiducia remissionis faciliē ad crimina prolabātur, cap. illud 5. §. illud. de Cleric. exco. commun. celebr. Sed Gullielmi doctrinam limitat Felin. in cap. ex tenore. n. 2. de rescript. cum veria fuit in ualida: nam de ea mentione ficti, necesse non est, sequitur Menoch. dict. num. 32.

Est etiam ad veniz validitatem exprimenda reiteratio delicti, etsi illud Princeps non remiserit, nam, cum in d. l. 3. §. vltim. statuat, ne criminum nisi semel commissorum remissio concedatur, ea qualitas necessariō est in precibus explicanda, tanquam, si iure specialiter exprimi iuberetur, nec distinguendum est, vtrum Princeps, cognita reiteratione criminis, precibus annueret, nec ne, Sanch. d. disp. 21. n. 15. vbi pro regula tradit, vt, quoties in iure inuenitur prohibitum, ne remittatur criminaliter commissum, vel ne dispensetur, vbi adest talis circumstantia; hæc qualitates sint necessariō exprimendæ, vt rescriptum subsistat. Vnde inferitur, quod si quis postulet veniam a Principe propter homicidium proditorie factum, qualitatem proditoris debet exprimere, quoniam l. 1. tit. 25. lib. 8. Recopilat. disponitur, vt in remissionibus generalibus, vel specialibus non intelligatur remissa mors proditorie facta; aliās erit subreptitium rescriptum, etiam si, ea qualitate cognita, Princeps eodem modo remitteret, Ant. Gom. d. lib. 3. variat. cap. 132. n. 38. verf. Item adde, & quod reiteratio delicti sit explicanda, vt supra dicebamus, docent Tiraquel. d. tract. de pœn. temper. caus. 49. n. 27. Padilla in d.

d. l. transigete, n. 63. Sebast. Medices de reg. ur. reg. 3. n. 64. Plaza supra c. 38. n. 2. Franchis decif. 330. n. 3. Mascard. ad cluf. 838. n. 8. Cened. ad Decretal. collectan. 44. n. 4. Tusch. to. 7. lit. S. concluf. 730. Farinac. in prax. ciu. min. q. 6. n. 49. Nicol. Garcia de benefic. part. 8. cap. 3. num. 28. Ant. Gom. dicit. cap. 3. num. 60.

Num. 9.
Ibi: Nam si quis impetrare uelit.

98 Accedit Gutier. d. n. 96. 97. Et quod in impetratione legitimatiois est facienda mentio filiorum legitimorum, est communis resolutio, ut constat ex Meaoch. d. ca. 203. nu. 5. Marefcot. supra lib. 2. cap. 87. n. 1. ubi plures refert, Trentacioq. d. lib. 1. variar. tit. de legitimat. resolut. 2. n. 18. Nam uerofimiliter praesumitur, Princeps gratiam denegare, si sciret, legitimos extare, Ant. Gom. in l. 12. Taur. n. 67. ubi alij. imò non solum exprimere debet impetrans, filios legitimos habere, sed etiam uxorem sibi esse, ex qua filios sperat procreare, alioqui legitimatio erit subreptitia, Aretin. in l. ex facto 43. n. 8. vers. Vel habere uxorem, ex qua possit procreare filios, ff. de vulgar. fol. 101. colum. 4. Ripa in d. l. si unquam, C. de reuocand. donat. Roland. d. cof. 89. n. 36. Surd. cof. 552. n. 40. Cyriac. tom. 2. controuersif. 236. n. 12. qui n. 36.

FINIS.

Augustissimo Eucharistia Sacramento laus,
honor, & gloria.

id declarat, finati fuerint filij ex tali matrimonio, Trentacioq. supr. Præterea legitimatio, legitimorum non facta mentione, est irrita, quauis nihil eorum inter sit, ne fiat legitimus filius illegitimè natus, Marefcot. supr. lib. 1. cap. 35. n. 8. vers. Non obstat Ruinus, & n. 9. cõtra Isasonem, & alios. Idemque erit, si motu proprio, vel ex plenitudine potestatis filius legitimetur, Marefcot. num. 11. quia, non facta mentione legitimorum, rescriptam non te nebit.

Ex quibus deducitur, quod quauis per l. 10. tit. 8. libr. 5. Recapilat. legitimati per rescriptum Principis nõ succedant cum legitimis, & natura libus, nisi expressim in legitimatõne cõtrarium dicatur, Anton. Gom. in d. l. 12. Taur. n. 67. Tamen opus erit ad legitimatõnem filij, prolis legitimæ menciónem fieri, ex doctrina Marefcot. d. cap. 35. n. 8. vers. Non obstat.

Numerus uero filiorum erit explicandus, si tot sint, ut propter eorum multitudinem Princeps legitimatõnem non esset concessurus, aut cum restrictione aliqua concederet ex generali regula supra tradita, nam cõiure cautum non reperiatur, ut filiorum numerus explicetur, taciturnitas non nocebit, nisi circa causam finalem contigerit. In quo Principis consuetudo attendetur.

INDEX

COMPLETISSIMVS OMNIVM, QVÆ OPVS ISTVD INCLVDIT.

Prior numerus ad caput remittit. Reliqui sunt marginales.

A

ABBAS.

Abbas non exemptus nequit bona immobilia, vel mobilia pretiosa alienare absque Episcopi consensu, cap. 3. n. 46. Exemptus etiam prohibetur alienare ea bona sine assensu Pontificis, ubi recepta est extrauag. Ambrusio, ibi num. 48. Abbas quousque quibus Ordines Ecclesiasticos conferat, 10. 36. cum seq.

ABSOLVERE.

Absoluendi Sacramentum licet potestas in articulo mortis competat culibet Sacerdoti de iure Ecclesiastico tantum, 10. 44. Absoluere à peccatis mortalibus iam antea ritè confessis quilibet Sacerdos, etiam hereticus, vel degradatus potest, ibi num. 45.

ABSTRACTIO.

Abstractio iuri licet, iam in iudicio, quam extra, quoties adest iusta causa celandi veritatem, 2. 20. Abstractio non excusatur per iurium, si causa iusta desinat ad non detegendam veritatem, ibi, n. 45.

ACCVSATOR. ACCVSATVS.

Accusatore non probante, quomodo reus sit absoluentus, 1. 27. Accusatus, vel denunciatuſ de crimine ad Ecclesiasticum dignitatem electi prohibetur, 16. 70. Fallit, si notorie sit innocens, ibidem.

ACTIO.

Actio furti pro re minima non datur, 3. 76. Neque de dolo, ibi, n. 87. Sine actione in iudicio nullus audiat, 6. 6.

A

Actio personalis non transit ad successorem singularem, 8. 3.

Reihibitoria competit, cum res empta non placet, 9. 2.

Personalis an prescribatur cum mala fide debitoris, ibi, n. 14.

Quæ actiones dentur pro legato, remissiuè, ibi n. 27.

Incipiunt ab adita hereditate, ibi, n. 32.

Actio antequam nascatur, tempore petire non potest, ibi, n. 33.

Actio an queratur de iure communi alteri per alterum ex obligationibus, quæ re contrahuntur, 14. 7.

De iure Regio actio indistinctè alteri per alterum acquiritur, ibi, n. 9.

Requiritur tamen ad agendum, absque cessione rati habitio, ibi, n. 43.

Actio absque cessione, quando alteri per alterum queratur, remissiuè, ibi, n. 49.

Actio in rem contrà nõ possidentem exerceri non potest, 16. 56.

Potest contrà detentatorem rei, ibi, n. 57.

Actiones confessionaria, & negatoria quibus dentur, ibi, n. 59.

Verum competant pro alijs iuribus præter seruitutem, rest. ibidem.

ACTOR.

Actore non probante, qualiter reus sit absoluentus, 1. 28.

Actor, qui ad iudicium trahitur inuitus, reus potius censetur, 18. 21.

Actorum rei sequi tenetur, ibi, n. 35.

ACTVS.

Inter actus directè, vel indirectè ad mortem tendentes differentia, 2. 56.